

Novela
H. F. LAVKRAFT

Ilustracije
FRANSOA BARANŽE

SENKA NAD

INSMUTOM

Tokom zime između 1927. i 1928. godine federalne vlasti su sprovele neobičnu i tajnu istragu izvesnih okolnosti u staroj masačusetskoj luci Insmut. Javnost je za to prvi put čula u februaru, kada se desio niz racija i hapšenja, za kojima je usledilo ciljano paljenje i miniranje – uz odgovarajuće mere opreza – ogromnog broja ruševnih, crvotočnih i navodno praznih kuća duž napuštene obale. Oni nezainteresovani su na taj događaj gledali kao na jedan od većih okršaja u povremenoj borbi protiv krijumčara alkohola.

Oni što su s većom pažnjom pratili vesti čudili su se pak broju uhapšenih, neuobičajeno velikom ljudstvu angažovanom za to, kao i tajnovitosti koja je okruživala sudbinu zatvorenika. Nije bilo suđenja, pa čak ni informacija o

I

konačnim optužbama, baš kao što nijedan od zatvorenika nikad nije pronađen u regularnom državnom zatvoru. Čule su se nepotpune priče o bolesti i koncentracionim logorima, a kasnije i one o raspoređivanju u razne mornaričke i vojne zatvore, ali ništa od toga nikad nije potvrđeno. Sam Insmut je praktično ostao bez stanovništva i tek sada polako počinje da pokazuje znake postepenog oživljavanja.

Pritužbe mnogih liberalnih organizacija svele su se na dugačke, poverljive rasprave, a predstavnike tih organizacija vodili su u posete određenim logorima i zatvorima. Nakon toga su ta društva postala iznenađujuće pasivna i suzdržana. Bilo je teže baktati se s novinarima, ali čini se da su oni, naposljetku, u velikoj većini saradivali s vlastima.

Samo su jedne novine – tabloid većito nipodaštavan zbog svoje neodmerene politike – pomenule da je podmornica ispalila torpeda pravo u podvodni ponor tik iza Đavoljeg grebena. Ta vest, slučajno pokupljena u nekoj od mornarskih svratišta, zaista je delovala neverovatno, pošto je niski, mrki greben ležao cela dva kilometra od insmutske luke.

Narod iz kraja, kao i iz okolnih gradova, šušкао je o koječemu, ali malo toga je dopiralo do spoljnog sveta. Gotovo čitav vek se pričalo o odumirućem i polunapušenom Insmutu i ništa novo nije moglo nadmašiti, po ekstremnosti ili stravi, ono o čemu se već šaputalo i naklapalo u ranijim godinama. Mnogo šta ih je naučilo tajnovitosti i nije bilo svrhe na njih vršiti pritisak. Osim toga, zaista su malo znali, pošto su široke, slane močvare, puste i nenaseljene, držale podalje od Insmuta susede sa kopna.

Međutim, ja ću konačno prekršiti zabranu govora o svemu tome. Uveren sam da su zaključci toliko celoviti da nikakva šteta po javnost, veća od šoka i odbojnosti, ne može proisteći iz obznanjivanja onoga što su užasnuti ljudi otkrili u Insmutu. Osim toga, ta otkrića bi se ionako mogla tumačiti na više načina. Ne znam koliki je deo ukupne priče uopšte dospelo do mene, a mnogo je razloga da ne zalazim dublje u nju. Jer ja sam se u sve to upleo više od bilo kog drugog amatera i sa sobom nosim utiske koji tek treba da me navedu na drastične mere.

Upravo sam ja taj koji je u ranim jutarnjim satima, 16. jula 1927. godine, mahnito pobegao iz Insmuta i upravo su moji prestravljeni pozivi na državnu istragu i delanje doveli do čitavog opisanog događaja. Bio sam spreman da ćutim dok je cela stvar bila sveža i nepotvrđena, ali sada, kada je to već stara vest i kada se javnost više ne zanima za nju, osećam čudnovatu potrebu da šapnem koju o tih nekoliko strahotnih časova u ozloglašenoj luci smrti, punoj zloslutnih senki i bogohulne izopačenosti. Već to što ću progovoriti pomaže mi da povratim veru u sopstveni razum, da uverim sebe da nisam prvi podlegao kakvoj zaraznoj košmarnoj halucinaciji. Pomaže mi, takođe, da se odlučim u pogledu nekih strašnih koraka koji me čekaju.

Za Insmut sam prvi put čuo dan pre nego što ću ga posetiti prvi i – zasada – poslednji put. Svoje stupanje u svet punoletnih proslavljao sam putovanjem po Novoj Engleskoj – razgledao sam znamenitosti, zanimao se za antikvitete i genealogiju – i planirao sam da iz drevnog Njuberiporta odem pravo do Arkama, odakle potiče porodica moje majke. Nisam imao automobil, te sam putovao vozom, zapregama i autobusima, uvek tražeći najjeftiniju maršrutu. U Njuberiportu su mi rekli da je u Arkam najbolje ići parnom lokomotivom i tek sam na staničnoj biletarnici, prigovorivši zbog visoke cene karte, čuo za Insmut. Krupan blagajnik pronicljivog lica, kom se po govoru čulo da nije odatle, kao da se sažalio nad mojim pokušajima da uštedim, te je predložio nešto što mi niko pre nije savetovao.

„Mogli biste, recimo, poći tim starim autobusom“, rekao je, uz izvesno oklevanje, „ali kod ovdašnjeg življa nije baš na glasu. Putuje kroz Insmut – možda ste čuli za to mesto – tako da ga ljudi ne vole. Vozi ga prikan iz Insmuta – Džo Sardžent – ali ovde nikad nema putnika, a, pretpostavljam,

ni u Arkamu. Pitam se kako mu se uopšte isplati. Biće da je karta jeftina, ali nikad nisam video više od dvoje-troje ljudi u autobusu – i to samo one iz Insmuta. Polazi sa trga – ispred Hamondove prodavnice – u deset ujutro i sedam uveče, osim ako to u skorije vreme nisu promenili. Izgleda kao prava krntija – nikad se nisam njime vozio.“

Tada sam prvi put čuo za senoviti Insmut. Svaki pomen varoši koje nema na standardnim kartama i koja nije navedena u nekom novijem turističkom vodiču zainteresovao bi me, a blagajnikove čudnovate aluzije na to mesto pobudile su u meni nešto nalik istinskoj znatiželji. Varoš koja je u stanju da kod suseda izazove toliku odbojnost, pomislio sam, mora biti,

